

Ersättningsperiod vid anmälan om höjd inkomst och beslut om sjukpenninggrundande inkomst (SGI) för förfluten tid

Försäkringskassans ställningstagande

1. När en ersättningsperiod påbörjas

En ersättningsperiod påbörjas den dag när rätt till någon av följande förmåner uppstår

- sjukpenning
- sjukpenning i särskilda fall
- graviditetspenning
- föräldrapenning
- tillfällig föräldrapenning
- rehabiliteringspenning
- skadelivränta
- smittbärrpenning
- närståendepenning
- sjukersättning
- aktivitetsersättning
- aktivitetsstöd
- utvecklingsersättning.

2. Anledningen till ersättning påverkar ersättningsperioden

Löpande perioder med olika slags ersättning ska ses som skilda ersättningsperioder om anledningen till att ersättningen betalas ut är olika.

3. Ersättningsperiodens upphörande

En pågående ersättningsperiod upphör

- den dag som rätten till förmånen upphör,
- den dag som den försäkrade vill att uttaget av förmånen ska upphöra,
- den dag som uttaget av en förmån helt byts ut mot en annan förmån som betalas ut av en annan anledning, eller

- när uttaget av föräldrapenning (oavsett förmånsnivå) i en kalendermånad inte längre utgörs av minst en dag; den dag i den föregående kalendermånaden som uttaget senast gjordes.

4. När infaller en ersättningsperiod ”i anslutning till” att Försäkringskassan får kännedom om inkomständringen

En ersättningsperiod infaller i anslutning till att Försäkringskassan får kännedom om inkomständringen om

- ersättningsperioden är pågående när anmälan om inkomständringen görs, eller
- Försäkringskassan inte har fattat beslut om den försäkrades rätt till ersättning för den ersättningsperioden när anmälan om inkomständringen görs.

Bakgrund och överväganden

Inledning

Regleringen i 26 kap. 6 § SFB är uppbyggd runt en tidsperiod vars definition är avgörande för hur den tillämpas. Tillämpningen har varierat mellan de berörda förmånerna. Särskilt svårt har varit att ringa in en definition av begreppet inom förmånen föräldrapenning eftersom förmånen till sin natur inbjuder till ett uttag som varierar över tid och som inte nödvändigtvis är sammanhängande.

De olika definitionerna av begreppet skapar osäkerhet kring tillämpningen och minskar förutsägbarheten i försäkringen. En enhetlig definition av begreppet är av vikt och det finns därför behov av ett rättsligt ställningstagande.

När en ersättningsperiod påbörjas

En ersättningsperiod bör anses påbörjas den dag när rätt till en förmån uppstår. Detta innebär att det inte räcker med en anmälan från den försäkrade om att denne har för avsikt att begära en ersättning. Den försäkrade behöver även komma in med en ansökan om ersättning. Om den försäkrade därefter bedöms uppfylla villkoren för den aktuella ersättningen uppstår rätten till den förmånen. Den första dagen som ersättningen kan betalas ut utgör därmed den dag som en ersättningsperiod påbörjas. Detta betyder att en karensdag som föregår en ersättningsperiod inte inleder ersättningsperioden när den är en karensdag utan endast om rätt till ersättning finns för den dagen (som vid särskilt högriskskydd).

Anledningen till ersättning påverkar ersättningsperioden

Löpande perioder med olika slags ersättningar bör ses som olika ersättningsperioder om anledningen till att ersättningarna betalas ut är olika. Löpande ersättningsperioder med ersättning av samma slag och när anledningen till ersättning är densamma bör därför ses som en och samma ersättningsperiod vid tillämpning av 26 kap. 6 § SFB. Det innebär exempelvis att beviljande av sjukpenning i förebyggande syfte under en pågående ersättningsperiod av sjukpenning inte bryter den pågående ersättningsperioden.

En löpande period där exempelvis sjukpenning och rehabiliteringsersättning varvas bör ses som en och samma ersättningsperiod om anledningen till frånvaron är densamma, det vill säga arbetsförmåga på grund av sjukdom (27 kap. 26 § SFB). Därför är en sådan period att beteckna som en ersättningsperiod.

Föräldrapenningsförmåner betalas ut i form av föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning (11 kap. 2 § SFB). Eftersom det handlar om två olika ersättningar med olika förutsättningar kan inte anledningen till ersättningen vara densamma. När en försäkrad helt avbryter en period med föräldrapenning och i stället ansöker om tillfällig föräldrapenning är det olika ersättningsperioder.

Ersättningsperiodens upphörande

Utgångspunkten är att en ersättningsperiod bör anses löpa så länge det inte finns något avbrott i uttaget. Om en förmån inte kan tas ut under arbetsfria dagar medför ett sådant glapp inte ett avbrott i ersättningsperioden. Ett avbrott uppkommer dagen som rätten till ersättningen upphör eller dagen efter den dag som den försäkrade vill att uttaget av förmånen ska upphöra.

Så länge uttaget sker utan avbrott fortgår ersättningsperioden utan att hänsyn tas till ersättningsnivåns ökning respektive minskning under utbetalningsperioden. Det innebär att om en förmån endast delvis byts ut mot någon annan förmån får det inte till följd att ersättningsperioden upphör.

En ersättningsperiod med föräldrapenning bör anses pågå så länge den försäkrade tar ut föräldrapenning minst en dag per kalendermånad. När uttaget av föräldrapenning (oavsett förmånsnivå) i en kalendermånad inte längre utgörs av minst en dag anses ersättningsperioden ha upphört den sista dagen med föräldrapenning i den föregående kalendermånaden.

När infaller en ersättningsperiod ”i anslutning till” att Försäkringskassan får kännedom om inkomständringen?

Enligt 26 kap. 6 § SFB första stycket ska en ändring av fastställd SGI gälla från och med den dag då anledning till ändring uppkom. Med uttrycket ”den dag då anledning till ändring uppkom” i paragrafens första stycke avses den tidpunkt då den försäkrades inkomstförhållanden ändrades.

Däremot får den ändrade SGI:n, enligt paragrafens andra stycke, läggas till grund för ersättning tidigast från och med den första dagen i den ersättningsperiod som infaller i anslutning till att Försäkringskassan har fått kännedom om inkomständringen.

Det finns i förarbetena inte någon närmare beskrivning av vad som avses med den ersättningsperiod som ”infaller i anslutning till”. I kommentaren till lagrummet anges att föregående ersättningsperioder inte kan omfattas av den ändrade inkomsten även om de ligger i tiden efter det att inkomständringen uppkom.

Om det med begreppet ”föregående ersättningsperioder” endast avses sådana perioder där både dagen för ersättningsperiodens påbörjande och dagen för ersättningsperiodens upphörande ligger i tiden före dagen för inkomstanmälan, kan endast pågående och kommande ersättningsperioder påverkas av den anmälda inkomständringen.

En sådan tolkning skulle dock innebära att inkomständringar som anmäls i samband med en ansökan om retroaktiva förmåner – såsom t.ex. tillfällig föräldrapenning – inte skulle påverka ersättningens storlek i de delar som omfattas av inkomständringen. Tolkningen skulle också innebära att en försäkrads anmälan om inkomständring som kommer in efter ansökningsdagen för en förmån inte skulle beaktas, trots att Försäkringskassan ännu inte har tagit ställning till den försäkrades rätt till ersättning för den aktuella ersättningsperioden.

För att säkert kunna tillgodogöra sig inkomständringar skulle försäkrade som ansöker om retroaktiva förmåner med den tolkningen därför i praktiken vara tvungna att anmäla inkomständringar i direkt anslutning till uppkomsten av ändringen. En sådan ordning skulle ge upphov till en betungande och onödig administration för såväl de försäkrade som för Försäkringskassan, med administrativa kostnader som följd. I förarbetena uttrycks det att anmälningsskyldigheten för inkomständringar ska vara kopplad till ett ersättningsärende så att Försäkringskassan inte i onödan belastas med SGI-ärenden som ofta är inaktuella när ett ersättningsärende uppstår (prop. 1993/94:59, s. 16 f.). I avsaknad av närmare vägledning och i ljuset av Försäkringskassans roll som en servicemyndighet, är det skäligt att finna en rättssäker och kostnadseffektiv tolkning.

Av denna anledning är det därför lämpligt att anse att en ersättningsperiod infaller i anslutning till den dag när Försäkringskassan fattar beslut om rätten till förmånen, oavsett om det är fråga om en retroaktiv ersättningsperiod. Ett beslut om en förmån fattas senast den dag som

utbetalning av förmånen sker. Beslut om ersättningsperioder som fattas efter det att inkomstanmälan gjorts till Försäkringskassan bör alltså anses infalla i anslutning till att Försäkringskassan fått kännedom om inkomständringen. Denna tolkning blir dessutom begriplig för de försäkrade eftersom den följer en kronologisk ordning i form av att en inkomstanmälan påverkar efterföljande utbetalningar.

En sådan tolkning får till följd att alla förmåner som Försäkringskassan beslutar om efter dagen för den försäkrades inkomstanmälan är att anse som ersättningsperioder som infaller i anslutning till att Försäkringskassan fått kännedom om inkomständringen. Detta innebär att de delar i sådana perioder som omfattas av inkomständringen ska påverkas i motsvarande mån. I de fall förmåner beslutas i tid efter inkomstanmälan utifrån en tidigare och felaktig inkomst kommer en tilläggsutbetalning att aktualiseras. Därutöver omfattas alla förmåner där det finns en pågående ersättningsperiod när anmälan görs.

Aktuella bestämmelser, rättspraxis m.m.

26 kap. 6 § SFB.

Eva Nordqvist

Serdar Gürbüz